

**PRAVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U SPLITU**

**ZBORNİK RADOVA S IV.
MEĐUNARODNOG SAVJETOVANJA**

„AKTUALNOSTI GRAĐANSKOG PROCESNOG PRAVA
– NACIONALNA I USPOREDNA PRAVNOTEORIJSKA I
PRAKTIČNA DOSTIGNUĆA“

25. i 26. listopada 2018. godine

**Zbornik radova s IV. međunarodnog savjetovanja
„Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna
pravnoteorijska i praktična dostignuća“**

Izdavač

Sveučilište u Splitu
Pravni fakultet
Domovinskog rata 8
21000 Split

Katedra za građansko procesno pravo
Zavod za istraživanje građanskih sudskih postupaka i suradnju s pravosuđem
Zavod za suradnju s gospodarstvom i ustanovama

CIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
U SPLITU

UDK 347.91/.95(063)

MEĐUNARODNO savjetovanje Aktualnosti
građanskog procesnog prava - nacionalna i
usporedna pravnoteorijska i praktična
dostignuća (4 ; 2018 ; Split)

Zbornik radova s IV. međunarodnog
savjetovanja Aktualnosti građanskog
procesnog prava - nacionalna i usporedna
pravnoteorijska i praktična dostignuća :
Split, <25. i 26. listopada 2018. godine>
/ urednici Dinka Šago ... <et al.>. -
Split : Pravni fakultet, 2018.

Bibliografija. - Summaries.

ISBN 978-953-8116-24-7

1. Šago, Dinka
I. Građansko procesno pravo -- Zbornik

170530039

Urednik nakladničke djelatnosti

izv. prof. dr. sc. Mirko Klarić, dekan Pravnog fakulteta u Splitu

Urednici izdanja

doc. dr. sc. Dinka Šago, docentica

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

prof. dr. sc. Jozo Čizmić, redoviti profesor u trajnom zvanju

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

prof. dr. sc. Vesna Rijavec, redovita profesorica

Pravnog fakulteta Univerze v Mariboru

prof. dr. sc. Arsen Janevski, redoviti profesor u trajnom zvanju

Pravnog fakulteta Univerziteta u Skopju

izv. prof. dr. sc. Vesna Lazić Smoljanić, izvanredna profesorica

Pravnog fakulteta u Rijeci/Utrecht University School of Law

izv. prof. dr. sc. Milijan Sesar, izvanredni profesor

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

izv. prof. dr. sc. Aleš Galič, redoviti profesor

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani

Recenzenti

prof. dr. sc. Eduard Kunštek, redoviti profesor u trajnom zvanju

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

izv. prof. dr. sc. Alena Huseinbegović, izvanredna profesorica

Pravnog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

izv. prof. dr. sc. Tjaša Ivanc, izvanredna profesorica

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mariboru

doc. dr. sc. Dejan Bodul, docent

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

doc. dr. sc. Katarina Knol Radoja, docentica

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

doc. dr. sc. Viktorija Haubrich, docentica

Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

doc. dr. sc. Nina Mišić Radanović, docentica

Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu

Priprema i tisak

Dalmacija papir d. o. o. Split

Naklada

150 primjeraka

Ovaj Zbornik predstavlja rezultat IV. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“ održanog na Pravnom fakultetu u Splitu 25. i 26. listopada 2018. godine.

prof. dr. sc. Alan Uzelac, redoviti profesor
u trajnom zvanju Pravnog fakulteta u Zagrebu¹
dr. sc. Marko Bratković,
poslijedoktorand Pravnog fakulteta u Zagrebu²
Ella Mileković, mag. iur.³

DOSTAVA PREKO SUDSKE OGLASNE PLOČE: MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA

UDK: 347.923
Izvorni znanstveni rad

U zakonom predviđenim okolnostima pismena se u sudskom postupku mogu dostaviti i preko sudske oglasne ploče. U hrvatskome građanskom postupovnom pravu u posljednjem se desetljeću propisivanje takva načina dostave učestalilo. Radi zaštite prava na pravičan postupak, međutim, dostavi pismena preko sudske oglasne ploče trebalo bi pribjegavati tek iznimno, nakon što domaći sudovi bezuspješno poduzmu sve što se od njih u konkretnom slučaju razumno može očekivati da bi pismeno doista bilo dostavljeno adresatu ili kada je riječ o postupcima koji se odnose na građanska prava velika broja ljudi.

Ključne riječi: dostava, sudska oglasna ploča, građanski postupak, pravičan postupak, Europski sud za ljudska prava

1. UVOD

Pravilima o dostavi u sudskom postupku treba se osigurati pouzdan sustav obavještanja adresata o sadržaju pismena koja im se upućuju kako bi pravodobno mogli saznati za radnje suda, protivne stranke i drugih sudionika u postupku.⁴ Pravodobno upoznavanje adresata sa sadržajem pismena nužno je kako bi mogli uskladiti svoje ponašanje u postupku, poduzeti odgovarajuće procesne radnje i ostvariti pravo na raspravljanje pred sudom. Dostava, međutim, ne podrazumijeva nužno

- 1 Prof. dr. sc. Alan Uzelac, redoviti profesor u trajnom zvanju na Katedri za građansko procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- 2 Dr. sc. Marko Bratković, poslijedoktorand na Katedri za građansko procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- 3 Ella Mileković, mag. iur., odvjetnička vježbenica u odvjetničkom društvu Maržić i partneri j. t. d. Izradu ovog rada potpomogla je Hrvatska zaklada za znanost u okviru projekta br. 6988. Rad se dijelom temelji na radu *Dostava preko oglasne ploče suda u građanskim sudskim postupcima* koji je Ella Mileković izradila pod mentorstvom Marka Bratkovića i obranila kao svoj diplomski rad na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u srpnju 2016. godine.
- 4 Dika, M., *Građansko parnično pravo. Parnične radnje. V. knjiga*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 172.

stvarno upoznavanje adresata sa sadržajem pismena. Dovoljno je da se adresatima pruži mogućnost da saznaju sadržaj pismena koje im je upućeno.⁵ Dostava se smatra obavljenom kad tijelo koje obavlja dostavu poduzme propisane radnje dostave.⁶

U nekim zakonom predviđenim okolnostima pismena se u sudskom postupku mogu dostaviti i preko sudske oglasne ploče te se nakon proteka propisana roka predmnijeva da je dostava pismena uredno obavljena. Budući da se u tim slučajevima ne može pouzdano znati je li pismeno doista došlo do adresata (štoviše, vrlo je vjerojatno da se adresat nije upoznao s pismenom koje mu je tako dostavljeno⁷), dostava preko oglasne ploče suda opravdano se naziva sumnjivom metodom dostave.⁸

Usprkos tomu, izmjenama hrvatskih propisa parničnog, ovršnog i stečajnog prava u posljednjih desetak godina dostava preko sudske oglasne ploče omogućena je u većem broju slučajeva nego ranije, zbog čega je na hrvatskim sudovima porastao broj pismena dostavljen na taj način. Te su zakonske izmjene, tvrdi se, motivirane željom da se sudski postupci učine učinkovitijima te da se smanji mogućnost zlorabe svjesnim izbjegavanjem dostave.⁹

No, vodi li se pritom u dovoljnoj mjeri računa o zaštiti ljudskog prava na pravičan postupak, bitan aspekt kojega je i pravo stranke da bude obaviještena o postupku koji se protiv nje vodi?¹⁰ Što je s pravima osoba koje nisu izbjegavale dostave, a zbog različitih su se okolnosti ispunile zakonske pretpostavke da im se pismeno dostavi preko sudske oglasne ploče? Kakva je u vezi s tim praksa Europskog suda za ljudska prava? U kojim je okolnostima dostava preko sudske oglasne ploče usklađena s jamstvima pravičnog postupka? Glavnina ovoga rada bit će, nakon prikaza domaćega građanskog procesnog zakonodavstva u vezi s dostavom preko sudske oglasne ploče, posvećena upravo odgovorima na ta pitanja.

2. DOSTAVA PREKO SUDSKE OGLASNE PLOČE U HRVATSKOME GRAĐANSKOM PROCESNOM PRAVU

Pravna zaštita u građanskome sudskom postupku ostvaruje se u parničnom, izvanparničnom, ovršnom i stečajnom postupku. Pravila parničnoga procesnog prava, uključujući i ona o dostavi pismena, služe pritom kao supsidijaran pravni izvor u svim

5 Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 367.

6 *Ibid.*

7 Što je vjerojatnost da se adresat nije upoznao s pismenom koje mu je dostavljeno preko sudske oglasne ploče veća, to je neoboriva predmnijeva o dostavi pismena bliža fikciji. Razlika između fikcije i neoborive predmnijeve je u tome što kod fikcije ne postoji mogućnost da je stvarno stanje onakvo kakvim se pravno predstavlja, dok je kod neoborivih predmnijeva to ipak moguće. Cf. Dika, M., *Zakonske predmnijeve – prilog učenju o virtualnosti pravne stvarnosti, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 35, br. 1, str. 52.

8 Pavlović, M., *Opća pravila o dostavljanju pismena u postupku pred sudom, Pravo i porezi*, 1999., br. 3; Triva; Dika, *op. cit.* (bilj. 5), str. 367, 376; Dika, *op. cit.* (bilj. 4), str. 175.

9 Cf. Kušević, P., *Dostavljanje u parničnom postupku. Usporedni prikaz rješenja u hrvatskom, slovenskom i austrijskom pravu, Hrvatska pravna revija*, listopad 2001., str. 128.

10 Cf. Settem, O. J., *Applications of the 'Fair Hearing' Norm in ECHR Article 6(1) to Civil Proceedings. With Special Emphasis on the Balance Between Procedural Safeguards and Efficiency*, Springer International, 2016., str. 176.

izvanparničnim stvarima kad god posebna pravila izvanparničnoga procesnog prava ne reguliraju određeno pitanje na specifičan način.¹¹

Različitošću pravne prirode parničnog i ovršnog postupka teško da se mogu opravdati razlike između pravila o dostavi iz Ovršnog zakona¹² (čl. 8.) od onih iz Zakona o parničnom postupku.¹³ Štoviše, izvjesno je da je riječ o nesustavnosti i nekoordiniranosti u uređivanju izvora građanskoga postupovnog prava zbog kojih u njihovoj primjeni lako može doći do pogrešaka. S druge strane, osobitost stečajnog postupka kao metode prisilnoga ostvarivanja tražbina većeg broja vjerovnika uvjetovala je to da je Stečajnim zakonom¹⁴ predviđeno da se sudska pismena u pravilu dostavljaju objavom pismena na sudskoj oglasnoj ploči (čl. 12.).

Koje su zakonske pretpostavke za dostavu pismena preko sudske oglasne ploče u hrvatskome parničnom, ovršnom i stečajnom postupku?

2.1. PARNIČNI POSTUPAK

Dostava preko sudske oglasne ploče u izvornom tekstu ZPP-a iz 1976. godine bila je rezervirana samo za slučaj da su stranka ili njezin zakonski zastupnik promijenili adresu tijekom parničnog postupka, a da o tome nisu obavijestili sud niti ju je dostavljač pismena mogao saznati (čl. 145.). Novelama ZPP-a iz 2003. i 2008. mogućnost dostave pismena preko sudske oglasne ploče proširena je i na situacije u kojima su se pokušaji drukčijeg oblika dostave pokazali bezuspješnima ili u kojima je primitak pismena neopravdano odbijen.

Promjena adrese. Ako se dostava pismena u postupku koji je u tijeku nije mogla uredno obaviti jer stranka ili njezin zastupnik, protivno zakonskoj obvezi, nisu obavijestili sud o promjeni svoje adrese tijekom postupka, sud je ovlašten pismena u tom postupku nadalje dostavljati preko sudske oglasne ploče sve dok stranka ili njezin zastupnik ne priopće sudu svoju novu adresu (čl. 145., st. 5. ZPP-a). U tom se slučaju dostava smatra obavljenom istekom roka od osam dana od dana stavljanja pismena na sudsku oglasnu ploču (čl. 145., st. 6. ZPP-a).

Odredbe slična sadržaja sadržavali su i ZPP iz 1956.¹⁵ (čl. 134.) i izvorni tekst ZPP-a iz 1976.¹⁶, a Novelom ZPP-a iz 2003. rok u kojemu su stranke dužne obavještavati sud

11 Triva; Dika, *op. cit.* (bilj. 5), str. 52, 55. O dostavi u parničnom postupku uopće v. *amplius* Dika, *op. cit.* (bilj. 4), str. 171–290.

12 Ovršni zakon, *Narodne novine*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17.

13 Zakon o parničnom postupku (dalje u tekstu: ZPP), *Službeni list SFRJ*, br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 26/91, 34/91, 35/91; *Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14.

Slično bi se moglo reći i za posebna pravila o dostavi u zemljišnoknjižnom postupku. Cf. Zakon o zemljišnim knjigama, *Narodne novine*, br. 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13, 60/13, 108/17, čl. 120.–120.b. V. *amplius* Milaković, G., Dostava i elektronička dostava u zemljišnoknjižnim postupcima, *Hrvatska pravna revija*, vol. 13, br. 11, 2013., str. 32–41.

14 Stečajni zakon, *Narodne novine*, br. 71/15, 104/17.

15 Zakon o parničnom postupku, *Službeni list FNRJ*, br. 4/57, 52/61; *Službeni list SFRJ*, br. 12/65, 1/71, 23/72, 6/74.

16 Razlike u sadržaju tih odredaba od 1956. do danas nisu predmet ovog rada.

o promjeni svoje adrese produljen je i nakon pravomoćnosti odluke donesene u tom postupku (cf. čl. 145., st. 1.–4. ZPP-a).¹⁷

Činjenicu da je stranka promijenila adresu¹⁸ sud može utvrditi na temelju dostavljačevih bilježaka na nedostavljenom pismenu¹⁹ ili iz njegova iskaza.²⁰ Dostavljač bi se trebao i razumno potruditi informirati se o strankinoj novoj adresi.²¹ Iako to iz aktualne redakcije odredaba čl. 145. ZPP-a nužno ne proizlazi, iz izvorne se redakcije odredbe čl. 145., st. 2. ZPP-a iz 1976. može zaključiti da nisu ispunjene pretpostavke za dostavu pismena preko sudske oglasne ploče ako bi dostavljač uspio saznati strankinu novu adresu.

Neuspjela dostava. Od Novele ZPP-a iz 2003. dostava pismena preko sudske oglasne ploče dopuštena je i u sljedećim situacijama: (1) ako ne uspije dostava na adresi o kojoj su se tužitelj i tuženik prethodno sporazumjeli (čl. 133.b, st. 2. ZPP-a), (2) ako osobe kojima se dostava obavlja preko pretinaca u sudu²² ne podignu pismeno u roku od osam dana (čl. 134.b, st. 5. ZPP-a) te (3) ako stranka koja se nalazi u inozemstvu opozove punomoć punomoćniku za primanje pismena i istodobno ne imenuje njegova zamjenika (čl. 146., st. 3. ZPP-a).²³

Za razliku od tih u praksi razmjerno rijetkih slučajeva dostave preko sudske oglasne ploče, Novelom ZPP-a iz 2003. uvedena je i u praksi često korištena mogućnost takve dostave (4) pravnim osobama i fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost (npr. obrtnicima, trgovcima pojedincima, javnim bilježnicima, odvjetnicima, liječnicima) kada im se dostava obavlja u vezi s tom djelatnošću.²⁴ Njima će se pismena dostaviti preko sudske oglasne ploče ako prethodno ne uspije dostava na adresi navedenoj u tužbi i još jednom, i to samo ako je adresa sjedišta upisana u upisnik različita od one navedene u tužbi, na adresi iz upisnika (čl. 134.a ZPP-a).

17 *V. amplius* Dika, *op. cit.* (bilj. 4), str. 199 *sq.*

18 Stranka nije promijenila svoju adresu u smislu čl. 145., st. 1. ZPP-a ako je otišla na putovanje. Cf. presudu Županijskog suda u Vukovaru Gž-316/05-3 iz lipnja 2005.

19 Valja pritom imati na umu da pošтари u ispunjavanju dostavnice u slučajevima kada se adresat ne zatekne na mjestu dostave često koriste specifične izraze (npr. „nepoznat na toj adresi“) bez navođenja činjenica na temelju kojih su došli do tih zaključaka, što katkad stvara nedoumice o njihovu pravu značenju. Vidi i bilj. 30. Šentija, K., *Dostava preko pošte u parničnom postupku*, diplomski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2017., str. 30.

20 Dika, *op. cit.* (bilj. 4), str. 201.

21 *V. infra* 3. dio rada i tamo citiranu praksu Europskog suda za ljudska prava.

22 Prema podatcima pribavljenima na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu od ukupno oko 440.000 pismena otpremljenih s tog suda u 2015. godini njih oko 25 % otpremljeno je preko sudskih pretinaca. Oko 70 % pismena otpremljeno je poštom, a oko 2 % preko sudskih dostavljača. Na tom se sudu u 2015. godini aktivno koristilo otprilike 2.200 pretinaca, s time da se preko tih pretinaca obavljala i dostava za Općinski sud u Novom Zagrebu, Općinski kazneni sud u Zagrebu i Županijski sud u Zagrebu. Iako na tom sudu svoje pretince imaju i neke pravne osobe poput, primjerice, Zagreb-parkinga ili Gradske plinare Zagreb, najveći broj pretinaca ipak imaju odvjetnici i odvjetnička društva. Šentija, *op. cit.* (bilj. 19), str. 9, 27 *sq.*

23 O dostavi na temelju sporazuma stranaka i tzv. pretinačkoj dostavi v. *amplius* Dika, *op. cit.* (bilj. 4), str. 223–232; Sessa, Đ., Dostava, u: Kuzmić, M.; Hercigonja, J. (ur.), *Novine u parničnom postupku*, Inženjerski biro, Zagreb, 2003., str. 123–142.

24 Takva su pravila prethodno bila uvedena u ovršni postupak Ovršnim zakonom iz 1996., *Narodne novine*, br. 57/96, čl. 8.

Dostava preko sudske oglasne ploče u praksi je postala još učestalija otkad je Novelom ZPP-a iz 2008.²⁵ mogućnost takve dostave uvedena i za fizičke osobe. Ako se fizičkim osobama²⁶ dostava ne uspije obaviti izravno²⁷, a ni zakonom određenim osobama koje mogu primiti pismeno umjesto njih²⁸, dostava će se pokušati obaviti na adresi pribavljenoj iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova.²⁹ Ako ne uspije ni ta dostava, pokušat će se iznova pa ako ni tada dostava ne uspije³⁰, obaviti će se stavljanjem pismena na sudsku oglasnu ploču (čl. 143. ZPP-a). U svim slučajevima dostave preko sudske oglasne ploče suda smatrat će se da je dostava obavljena istekom osmog dana od dana stavljanja pismena na sudsku oglasnu ploču.

Odbijanje primitka pismena. Novelom ZPP-a iz 2008. godine izmijenjena je i odredba prema kojoj je dostavljač pismeno, ako su ga adresat ili zamjenski primatelj

25 O općim pravilima o dostavi iz te Novele v. Zrilić, Z., Dostava po noveli Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine, *Informator*, vol. 56, br. 5694, 2008., str. 10–12; Šago, D., Vrijeme i mjesto dostave u parničnom postupku, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 47, br. 4, 2010., str. 927–951.

26 Pravilo se odnosi na fizičke osobe koje ne obavljaju registriranu djelatnost i na fizičke osobe koje obavljaju tu djelatnost, ali u vezi s dostavom pismena u postupcima koji se ne tiču te djelatnosti.

27 Tužba, platni nalog, presuda, rješenje protiv kojeg je dopuštena posebna žalba, pravni lijek i druga pismena za koja je to zakonom propisano ili sud smatra da je u vezi s njihovom dostavom potrebna veća opreznost dostavit će se tzv. osobnom dostavom u skladu s čl. 142. ZPP-a, što znači da će se dostaviti osobno stranci, njezinu zakonskom zastupniku ili opunomoćeniku. Ako to ne uspije, dostavljač će kod zamjenskih primatelja (v. sljedeću bilješku) ostaviti pisanu obavijest o terminu sljedećeg pokušaja dostave. Ako ni taj ne uspije, pismeno će se dostaviti zamjenskim primateljima prema pravilima o tzv. običnoj dostavi iz čl. 141. ZPP-a, u skladu s kojima se dostavljaju sva pismena u postupku koja se ne dostavljaju osobno.

Cf. odluku Ustavnog suda RH U-III/7347/2010 od 17. travnja 2014. „Tuženiku nije onemogućeno raspravljanje pred sudom zato što je tužbu i poziv na ročište primila njegova supruga, a prema okolnostima mu je trebalo biti osobno uručeno, ako je tuženik o tome imao neposrednih saznanja, a njegovo ponašanje u postupku (izbjegavanje osobnog preuzimanja poziva) upućuje na zlorporabu procesnih ovlaštenja.“

28 Riječ je o zamjenskim primateljima iz čl. 141. ZPP-a: poslovno sposoban član kućanstva koji je dužan primiti pismeno te kućepazitelj, susjed i osoba koja radi na istom radnom mjestu s adresatom ako oni na to pristanu.

29 Riječ je u pravilu o prebivalištu adresata, ali svaka fizička osoba ovlaštena je prijaviti ondje i koju drugu adresu u Republici Hrvatskoj radi dostave pismena u sudskim postupcima (čl. 143.a ZPP-a). Ako se adresa iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova ne razlikuje od adrese iz tužbe, dostava će se ipak još jednom pokušati obaviti na adresi iz tužbe (čl. 143., st. 4. ZPP-a).

30 Važno je pritom imati na umu praksu poštara Hrvatske pošte da, kada na mjestu dostave ne zateknu adresata ili osoba koja nije dužna primiti pismeno odbije njegov primitak, ostavljaju obavijest u poštanskom sandučiću ili kod osobe koju zatekne u stanu ili na radnom mjestu adresata da u roku od pet radnih dana adresat može osobno preuzeti pismeno u nadležnom poštanskom uredu. U sudskoj praksi takav je način dostave prihvaćen tako da će se dostava smatrati uredno obavljenom ako adresat u navedenom roku podigne pismeno. Ako pak to ne učini, ono će se vratiti sudu, a dostava će se smatrati neuspjelom, kao da na mjestu dostave nije zatečena osoba koja je dužna primiti pismeno (*cf.* odluku Visokog trgovačkog suda RH, br. P-1840/04 od 21. listopada 2005.). U sudskoj praksi naznaka na dostavnici „obaviješten, nije tražio“ tumači se kao neuspjeli pokušaj dostave jer se adresat, a ni druga osoba koja bi bila dužna preuzeti pismeno nisu zatekli na mjestu dostave niti je adresat u roku od pet radnih dana podignuo pismeno u nadležnom poštanskom uredu (*cf.* odluku Visokog trgovačkog suda RH, br. Pž 123/06-5 od 22. siječnja 2009. „Dostavnica je sudu vraćena u tri navrata uz oznaku „obaviješten – nije podigao pošiljku“. Takva oznaka upućuje na zaključak da se stranka nalazi na toj adresi, ali da u vrijeme pokušaja dostave tamo nije zatečena.“) Šentija, *op. cit.* (bilj. 19), str. 30.

bez zakonita razloga odbili primiti³¹, ostavljao na mjestu gdje se dostava trebala obaviti ili ga je pribijao na vrata zabilježivši na dostavnici točno vrijeme i razlog odbijanja primitka pismena te mjesto gdje je ono ostavljeno. Prema novom uređenju dostavljač u tom slučaju pismeno vraća sudu uz bilješku o odbijanju primitka pismena, a adresatu ostavlja obavijest da će se dostava obaviti preko sudske oglasne ploče (čl. 144. ZPP-a).

2.2. OVRŠNI POSTUPAK

Neuspjela dostava. U ovršnom postupku pismena se od Novele Ovršnog zakona iz 2014.³² mogu i fizičkim i pravnim osobama dostaviti i preko mrežne stranice e-oglasne ploče sudova (čl. 8., st. 6.). Smatra se da je dostava obavljena istekom osmoga dana od dana isticanja pismena na toj stranici. Pretpostavka za takvu dostavu je da ni ponovljena dostava pravnoj osobi nije uspjela na adresi sjedišta upisanoga u upisnik³³, a fizičkoj osobi na adresi prebivališta ili drugoj kod Ministarstva unutarnjih poslova prijavljenoj adresi u Republici Hrvatskoj.³⁴

Ustavni sud nije prihvatio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom odredbe koja omogućuje dostavu preko sudske e-oglasne ploče fizičkim osobama nakon dvaju pokušaja dostave na adresu iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova navodeći da osobe koje se zbog rada u terenskoj službi ne nalaze redovito na adresi svog prebivališta mogu prijaviti boravište ili odrediti punomoćnika za primanje pismena.³⁵

Nakon Novele Ovršnog zakona iz 2014. u praksi se javila dvojba odnose li se nova pravila o dostavi i na javnobilježnička rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave ili bi njih, s obzirom na to da u sebi sadrže platni nalog, trebalo (i nadalje)

31 Osobu koja neopravdano odbije dokazati svoju istovjetnost ili primiti pismeno te na drugi način opstuirati dostavu sud je ovlašten novčano kazniti (članak 149.a ZPP-a).

32 Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, *Narodne novine*, br. 93/14. *V. amplius* Dika, M., O noveli Ovršnog zakona od 15. srpnja 2014., *Pravo u gospodarstvu*, vol. 54, br. 5, 2015., str. 1129–1202. O prijašnjem uređenju i odnosu pravila o dostavi u parničnom i ovršnom postupku Mihelčić, G., Osnovne odredbe o dostavi u ovršnom postupku u svjetlu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, vol. 4, br. 1, 2004., str. 74–81.

33 Na istu se adresu dostavljaju i pismena odgovornoj fizičkoj osobi u toj pravnoj osobi kad se u vezi s tim njezinim svojstvom i prema njoj provodi ovrha ili izriče novčana kazna ili kazna zatvora te fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost kad se im dostava obavlja u vezi s tom djelatnošću.

34 Pismo se, dakle, više uopće ne dostavlja na adresu koju je kao ovršenikovu adresu naznačio ovrhovoditelj ako se ona razlikuje od one iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova. Tomu je tako, tvrdi se, kako ovrhovoditelj ne bi kao ovršenikovu adresu zlonamjerno naznačivao adresu na kojoj poštu sam kontrolira. Cf. očitovanje Ministarstva pravosuđa sadržano u rješenju Ustavnog suda RH U-I-2018/2014 od 29. studenoga 2016.

O prijašnjim pravilima o dostavi u ovršnom postupku Nekić Plevko, N., Sudska i izvansudska dostava u ovršnom postupku, u: Galić, A. *et al.*, *Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse*, Inženjerski biro, Zagreb, 2008., str. 38–59; Mihelčić, G., Dostava u ovršnom postupku nakon novele Ovršnog zakona i Zakona o parničnom postupku s posebnim osvrtom na javnobilježničku dostavu, *Informator*, vol. 56, br. 5711, 2008., str. 8–10; Mihelčić, G., Dostava u ovršnom postupku nakon novele Ovršnog zakona i Zakona o parničnom postupku (2. dio), *Informator*, vol. 56, br. 5712, 2008., str. 7–8.

35 Rješenje Ustavnog suda RH U-I-2018/2014 od 29. studenoga 2016., t. 8., kojim se ne prihvaća prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 8. stavaka 4., 5. i 6. Ovršnog zakona.

dostavljati prema pravilima o osobnoj dostavi iz čl. 142. ZPP-a.³⁶ Čini se da je potonje shvaćanje naposljetku prevladalo.³⁷

2.3. STEČAJNI POSTUPAK

Primaran način dostave. Dostava preko sudske oglasne ploče u stečajnom je pravu primaran način dostave, što se opravdava osobitošću stečajnog postupka kao izvanparničnog postupka u kojem obično sudjeluje veći broj vjerovnika. U skladu sa Stečajnim zakonom iz 2015. sudska se pismena u stečajnom postupku u pravilu dostavljaju objavom pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova. Dostava se smatra obavljenom istekom osmoga dana od dana objave pismena na toj stranici, a na svakom se sudu posebno za svakog dužnika vodi očevidnik pismena dostavljenih preko te mrežne stranice koji je javan (čl. 12.). Da bi, dakle, adresat bio upoznat sa sadržajem pismena objavljenih na e-oglasnoj ploči, mora redovito provjeravati sadržaj te mrežne stranice.

U novome Stečajnom zakonu otpala je ranija odredba koju je sadržavao Stečajni zakon iz 1996.³⁸ prema kojoj se pismeno dužniku ili drugoj osobi koja ima sjedište upisano u odgovarajućem upisniku trebalo dostaviti na adresu sjedišta te osobe u upisniku. Tek ako ta dostava ne bi uspjela, obavljala se stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda (čl. 8., st. 2.).

3. JAMSTVA PRAVIČNA POSTUPKA U VEZI S DOSTAVOM PISMENA

Urednom dostavom pismena u sudskom postupku stranci se omogućuje da bude obaviještena o pokretanju sudskog postupka i njegovu tijeku, što je konstitutivan element prava na pravičan postupak iz čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.³⁹ Pravo stranke na pristup sudu bilo bi iluzorno ako bi joj tijek postupka i sudska odluka ostali skriveni.⁴⁰ Svaka stranka mora biti obaviještena o svemu što je ključno da bi mogla primjereno i učinkovito sudjelovati u postupku te s protivnom strankom biti u procesnoj ravnoteži (*equality of arms*).⁴¹

Svaka bi stranka o postupku trebala, u mjeri u kojoj je to moguće, biti obaviještena osobno ili preko svog zastupnika.⁴² Ako stranka u postupku ima odvjetnika, dovoljno

36 Cf. Borčić, J., Dostava u postupku ovrhe na temelju vjerodostojne isprave, *Javni bilježnik*, vol. 14, br. 32, 2010., str. 42–47.

37 Cf. odluku Županijskog suda u Zagrebu Gž-ovr-6571/13-2.

38 Stečajni zakon, *Narodne novine*, br. 44/96.

39 Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: Europska konvencija), *Međunarodni ugovori*, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.

40 Cf. presudu Europskog suda za ljudska prava *Gorbachev protiv Rusije*, br. 3354/02, t. 55, 15. veljače 2007.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 177.

41 Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 177.

42 *Ibid.*, str. 178.

je da bude obaviješten on, a ne nužno i sama stranka.⁴³ Iz praktičnih razloga u postupcima koji se odnose na građanska prava velika broja ljudi nije uvijek nužno da svaki od njih bude osobno obaviješten o pokretanju postupka i njegovu tijeku nego je dostatan i neki oblik javne obavijesti o tome.⁴⁴

Strankama na temelju čl. 6. Europske konvencije, međutim, ne pripada pravo da budu obaviještene na točno određen način jer je odabir metode dostave pismena (preporučeno pismo, osobna dostava, obavijest na vratima stana ili koja druga metoda) u diskreciji države.⁴⁵ Europski sud za ljudska prava u predmetu *Wynen i Centre Hospitalier Interrégional Edith-Cavell protiv Belgije*⁴⁶ nije utvrdio da je postupak za stranku bio nepravičan stoga što je obavijest o terminu ročišta, u skladu s tadašnjim belgijskim pravom, bila samo prikazana na za to predviđenom zaslonu na sudu.⁴⁷ Iako je takvu metodu dostave ocijenio neobičnom i anakronom, Sud je u svojoj ocjeni pravičnosti postupka uzeo u obzir da su nacionalna pravila o dostavi bila jasna i dosljedna te poznata iskusnu odvjetniku koji je zastupao stranku u postupku.

S druge strane, u predmetu *Fretté protiv Francuske*⁴⁸, u kojem stranku na nacionalnom sudu nije zastupao odvjetnik, Sud slično uređenje dostave u francuskom pravu nije smatrao u skladu sa zahtjevima iz čl. 6. Europske konvencije napomenuvši da se ne može očekivati od stranke da sama prati kad će se održati ročište u njezinu predmetu.

Nacionalna procesna pravila (o dostavi) moraju se primjenjivati na predvidiv način i ne suviše formalistički. I kad (mehanički) postupa u skladu s pravilima o dostavi, nacionalni je sud, u svjetlu standarda pravičnog postupka, dužan voditi računa o tome je li stranka u postupku valjano obaviještena.⁴⁹ Samo formalna obavijest za koju nije izgledno da će pravodobno doći do stranke nije dovoljna.⁵⁰ S druge strane, bude li

43 *Ibid.*

44 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Cañete de Goñi protiv Španjolske*, br. 55782/00, t. 41–43, ECHR 2002-VIII, u kojoj podnositeljici zahtjeva Sud nije ustanovio povredu prava na sud kad, u skladu s ustaljenom sudskom praksom u takvim slučajevima, nije bila osobno obaviještena o sudskoj odluci koja se odnosila na velik broj ljudi u sličnoj situaciji u kakvoj se nalazila i ona (poništaj odluke o odabiru 2.041 učitelja) te o kojoj je bilo javno raspravljano u medijima i parlamentu, i *Roshka protiv Rusije* (odluka o nedopuštenosti), br. 63343/00, 6. studenog 2003., gdje je podnositelj zahtjeva bio jedan od 2.057 ruskih javnih bilježnika koji su podnijeli prijedlog za ocjenu ustavnosti zakona koji se odnosio i na javnobilježničku službu; Galič, A., *Ustavno civilno procesno pravo. Ustavna procesna jamstva. Ustavna pritožba – meje preizkusa in postopek*, GV Založba, 2004., str. 176; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 177 sq.

45 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Bogonos protiv Rusije* (odluka o nedopuštenosti), br. 68798/01, 5. veljače 2004.; *Litvinova protiv Rusije*, br. 34489/05, t. 16, 14. studenog 2008.; *Gusak protiv Rusije*, br. 28956/05, t. 27, 7. lipnja 2011.; *Kolegovy protiv Rusije*, br. 15226/05, t. 40, 1. ožujka 2012.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 187 sq.

46 *Wynen i Centre Hospitalier Interrégional Edith-Cavell protiv Belgije*, br. 32576/96, t. 35, 5. studenog 2002.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 183 sq.

47 Stranka, naime, nije iskoristila mogućnost da zahtjeva da o terminu ročišta bude pisano obaviještena.

48 *Fretté protiv Francuske*, br. 36515/97, t. 49, ECHR 2002-I; Galič, *op. cit.* (bilj. 44), str. 175.

49 Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 189.

50 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Gusak protiv Rusije*, br. 28956/05, t. 27, 7. lipnja 2011.; *Kolegovy protiv Rusije*, br. 15226/05, t. 40, 1. ožujka 2012.

stranka čak i neformalno obaviještena o postupku (a nacionalni sud to može dokazati), samo zbog propusta u formi obavijesti postupak neće biti nepravičan.⁵¹

Razumne mjere radi obavješćivanja adresata. U doista tek iznimnim slučajevima, kada su tijela javne vlasti prethodno bezuspješno nastojale pronaći adresata⁵² ili, kako je već rečeno, kada je riječ o postupku koji se odnosi na građanska prava velika broja ljudi⁵³, i javna obavijest (npr. u novinama ili sudskoj oglasnoj ploči) može biti nadomjestak osobnom obavješćivanju stranke.

Ključno je da sudovi i tijela javne vlasti poduzmu sve što se od njih može razumno očekivati u okolnostima pojedinog slučaja da stranku doista obavijeste o postupku.⁵⁴ Nacionalni je sud pritom dužan moći dokazati koje je konkretne korake poduzeo da bi pronašao adresu stranke.⁵⁵ Ako pak je zatražio pomoć policije, dužan je provjeriti što je ona konkretno poduzela da bi locirala adresata prije nego li obavijesti javnom obaviješću.⁵⁶

U slučaju spora o tome je li stranka obaviještena o postupku ili ne, na nacionalnom je sudu teret dokaza da je stranka doista obaviještena o postupku i ključnim informacijama u vezi s njim. To osobito vrijedi onda kad se dokazi o urednoj dostavi zahtijevaju i nacionalnim propisima.⁵⁷

U predmetu *Gaspari protiv Slovenije*⁵⁸ Europski sud za ljudska prava istaknuo je da je na nacionalnom sudu (*in casu*: slovenskome Ustavnom sudu) da poduzme mjere da pismeno bude dostavljeno na ispravnu adresu stranke, to više što je stranka već u ranijoj fazi postupka isticala da joj je pismeno dostavljeno na pogrešnu adresu. Budući da je slovenski Ustavni sud to propustio učiniti, stranci je bilo uskraćeno pravo na pravičan postupak. I u predmetu *Övüs protiv Turske*⁵⁹

51 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Kokurkhayev protiv Rusije*, br. 46356/09, t. 30–38, 13. prosinca 2011., gdje je stranku sud o ročištu obavijestio telefonom; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 190. Vidi i odluku Visokog trgovačkog suda RH, br. Pž-2215/10 od 9. travnja 2010. „Ako su se pojavili određeni nedostaci u dostavnoj proceduri, ali je unatoč njima adresat pravodobno primio pismeno i upoznao se s njegovim sadržajem, tada takvi nedostaci nemaju značaj bitne povrede odredaba parničnog postupka.“

52 Mjere koje su radi lociranja adresata poduzela nacionalna tijela javne vlasti u predmetima *Nunes Dias protiv Portugala* (odluka o nedopuštenosti), br. 2672/03 i 69829/01, ECHR 2003-IV, bile su dovoljne, a u predmetu *Dilipak i Karakaya protiv Turske*, br. 7942/05 i 24838/05, t. 81–86, 4. ožujka 2014., nisu da bi s aspekta pravičnosti postupka javna obavijest stranci bila prihvatljiva. V. *infra* 4. dio rada detaljnije o tim odlukama.

53 V. *supra* bilj. 44.

54 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Babunidze protiv Rusije* (odluka o nedopuštenosti), br. 3040/03, 15. svibnja 2007.; *Gusak protiv Rusije*, br. 28956/05, t. 27, 7. lipnja 2011.; *Kolegovy protiv Rusije*, br. 15226/05, t. 42, 1. ožujka 2012.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 179, 187.

55 Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 188.

56 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Dilipak i Karakaya protiv Turske*, br. 7942/05 i 24838/05, t. 81–86, 98–105, 4. ožujka 2014.

57 V., primjerice, odluke Europskog suda za ljudska prava *Popova protiv Rusije*, br. 23697/02, t. 39, 21. prosinca 2006.; *Gorbachev protiv Rusije*, br. 3354/02, t. 45, 15. veljače 2007.; *Litvinova protiv Rusije*, br. 34489/05, t. 16, 14. studenog 2008.; *Švenčionienė protiv Litve*, br. 37259/04, t. 27, 25. studenog 2008.; *Gusak protiv Rusije*, br. 28956/05, t. 26, 7. lipnja 2011.; *Kolegovy protiv Rusije*, br. 15226/05, t. 41, 1. ožujka 2012.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 188.

58 *Gaspari protiv Slovenije*, br. 21055/03, t. 55–57, 21. srpnja 2009.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 183.

59 *Övüs protiv Turske*, br. 42981/04, t. 46–52, 13. listopada 2009.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 183.

stranci je nacionalni sud uskratio pravo na pravičan postupak u brakorazvodnoj parnici time što joj je dostavljao pismena na adresu za koju je znao da više ne živi. U predmetu *Miholapa protiv Latvije*⁶⁰ Europski sud za ljudska prava smatrao je pretjeranim formalizmom što je isti sud (neovisno o tome što su postupke vodili različiti suci) u kasnijem postupku pismena dostavljao na adresu s koje je adresat u ranijem postupku iseljen. Odgovornost je države, naime, da svoj pravosudni sustav organizira tako da postoji dobro organizirana mreža informacija između različitih tijela javne vlasti.⁶¹

Ponašanje adresata. Okolnost koju sud mora uzeti u obzir u ocjeni je li poduzeo sve što se od njega moglo razumno očekivati da bi stranku obavijestio o postupku svakako je i ponašanje adresata.⁶² To se odnosi na situacije kad se stranka sama učinila nedostupnom ili teško dostupnom jer je, primjerice, promijenila adresu, a o tome nije obavijestila ni sud ni drugo tijelo javne vlasti (osobito ako je to obvezna na temelju zakona)⁶³, jer ne živi na adresi poznatoj javnim vlastima⁶⁴ ili jer je na dulje vrijeme napustila svoje prebivalište ne povjerivši nikomu brigu za podizanje pošte.⁶⁵ Opravdano se povećani stupanj dužne pažnje u primanju pismena očekuje od pravnih osoba, osobito trgovačkih društava.⁶⁶ Europski sud za ljudska prava smatrao je propustom dužne pažnje i to što stranka kojoj je o tome ostavljena odgovarajuća obavijest nije podignula pismeno u poštanskom uredu.⁶⁷ Nemarno je postupila i osoba koja je poderala omotnicu u kojoj se nalazilo sudsko pismeno pogrešno misleći da je ono stiglo od poreznih vlasti.⁶⁸

60 *Miholapa protiv Latvije*, br. 61655/00, 31. svibnja 2007. V. *infra* 4. dio rada detaljnije o toj odluci.

61 Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 189, pozivajući se na praksu Europskog suda za ljudska prava u kaznenim stvarima. Ovdje valja napomenuti da je praksa tog suda razvijena u vezi s obaviještenošću stranke u kaznenim stvarima u određenim okolnostima *mutatis mutandis* primjenjiva i u građanskim stvarima (cf. *Nunes Dias protiv Portugala* (odluka o nedopuštenosti), br. 2672/03 i 69829/01, ECHR 2003-IV i *Dilipak i Karakaya protiv Turske*, br. 7942/05 i 24838/05, t. 80, 4. ožujka 2014.). To osobito vrijedi za one slučajeve u kojima je Sud utvrdio da je stranka u kaznenom postupku bila valjano obaviještena. Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 181 sq.

62 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Hennings protiv Njemačke*, 16. prosinca 1992., t. 26–27, Series A br. 251-A; *S. J., B. J. i G. J. protiv Švedske*, br. 21073/92, izvješće Komisije od 3. prosinca 1997. Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 185.

63 Cf. odluke Europskog suda za ljudska prava *Mladenich protiv Hrvatske* (odluka o nedopuštenosti), br. 48485/99, 14. lipnja 2001.; *Novoselov protiv Rusije* (odluka o nedopuštenosti), br. 66460/01, 19. listopada 2004.; *Babunidze protiv Rusije* (odluka o nedopuštenosti), br. 3040/03, 15. svibnja 2007.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 185.

64 *Nunes Dias protiv Portugala* (odluka o nedopuštenosti), br. 2672/03 i 69829/01, ECHR 2003-IV.

65 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Salinga protiv Njemačke* (odluka Komisije), br. 22543/93, 7. prosinca 1994. Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 186.

66 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Perihan i Mezopotamya Basin Yayin A.Ş. protiv Turske*, br. 21377/03, t. 38, 21. siječnja 2014.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 186.

67 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Stawicki protiv Poljske* (odluka o nedopuštenosti), br. 47711/99, 10. veljače 2000.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 187.

68 Cf. odluku Europskog suda za ljudska prava *Buhagiar protiv Malte* (odluka o nedopuštenosti), br. 47711/99, 10. veljače 2000.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 184.

4. ILUSTRATIVNI PRIMJERI IZ PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Zanimljivo je razmotriti nekoliko slučajeva iz prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi s dostavom preko sudske oglasne ploče kao ilustraciju kriterija koje taj sud uzima u obzir u ocjeni je li takvim oblikom dostave *in concreto* došlo do povrede prava na pravičan postupak.

Nunes Dias protiv Portugala.⁶⁹ U predmetu *Nunes Dias protiv Portugala* Europski sud za ljudska prava dostavu preko sudske oglasne ploče i objavom u javnom glasilu nije smatrao protivnom čl. 6. Europske konvencije. Utvrdio je, naime, da se za takvu dostavu nacionalni sud odlučio tek pošto se uz pomoć policije uvjerio da se ne može utvrditi tuženikova adresa. Osim toga, uočio je da u skladu s nacionalnim pravilima parničnog postupka valjanost takve dostave tuženik može pobijati pravnim lijekom u roku od pet godina od pravomoćnosti odluke u tom postupku te u ovršnom postupku.

Dilipak i Karakaya protiv Turske.⁷⁰ U presudi *Dilipak i Karakaya protiv Turske*, međutim, Europski sud za ljudska prava naveo je da nema dokaza da je nacionalni sud poduzeo korake koji bi se od njega razumno mogli očekivati da utvrdi adrese tuženika prije negoli što je tužbu objavio u novinama, zbog čega je ustanovio povredu čl. 6. Europske konvencije.

Nakon što je najprije bezuspješno pokušao dostavu na adrese iz tužbe, nacionalni je sud pokušao dostavu na adrese koje je na njegov zahtjev pribavila policija. Ni ta dostava gospodinu Dilipaku, međutim, nije uspjela, a u slučaju gospodina Karakaye navodno je uručena njegovu ovlaštenom zaposleniku.

Europski sud zamjerio je nacionalnom sudu što, prije negoli je pismeno objavio u novinama, nije ispitao koje je to konkretne korake poduzela policija, a niti je kontaktirao tijelo ovlašteno za izdavanje novinarskih propusnica (iako je znao da je riječ o novinarima) ni sud koji je protiv jednog od njih vodio kazneni postupak. Sud je, osim toga, primijetio da je adresa naknadno, nakon što se trebala provesti ovrha, pronađena bez ikakvih teškoća. Uzeo je u obzir i to što nacionalni sud nije dokazao da je tuženik na ikoji drugi način bio obaviješten o postupku te što je žalba odbijena bez valjana obrazloženja, a prijedlog za ponavljanje postupka ne može se s uspjehom podnijeti iz razloga nevaljane dostave.

Miholapa protiv Latvije.⁷¹ I u presudi *Miholapa protiv Latvije* Europski je sud, većinom glasova, utvrdio da nacionalni sud nije poduzeo mjere koje bi se od njega mogle razumno očekivati da tuženici dostavi tužbu na točnu adresu, zbog čega je podnositeljici uskraćeno pravo na pravičan postupak. Podnositeljici zahtjeva je, naime, tužba radi naknade štete dostavljena na njezinu prijašnju adresu s koje je iseljena na temelju

69 *Nunes Dias protiv Portugala* (odluka o nedopuštenosti), br. 2672/03 i 69829/01, ECHR 2003-IV; Galič, *op. cit.* (bilj. 44), str. 175 sq.; Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 184.

70 *Dilipak i Karakaya protiv Turske*, br. 7942/05 i 24838/05, t. 81–86, 4. ožujka 2014.

71 *Miholapa protiv Latvije*, br. 61655/00, 31. svibnja 2007. Settem, *op. cit.* (bilj. 10), str. 182 sq.

odluke istog suda koji vodi postupak radi naknade štete i koji je u vezi s iseljenjem njoj dostavljao pismena na novu adresu. Međutim, budući da dostava na adresu s koje je iseljena nije uspjela, sud je tužbu radi naknade štete dostavio objavom.

Europski sud smatrao je pretjeranim formalizmom što je isti sud (neovisno o tome što su postupke vodili različiti suci) u kasnijem postupku pismeno dostavljao na adresu s koje je adresat u ranijem postupku iseljen jer je odgovornost države da svoj pravosudni sustav organizira tako da postoji dobro organizirana mreža informacija između različitih tijela javne vlasti. Sud je naglasio da se objava kao način dostave može koristiti tek kao iznimna mjera, kad se utvrdi da su ostale mjere ostale bez rezultata. Pripomenuo je i da je žalbeni sud u povodu žalbe mogao sanirati izostanak valjane dostave da je ponovno sudio u tom predmetu.

Zavodnik protiv Slovenije.⁷² Gospodin Zavodnik smatrao je da mu je slovenski sud uskratio pravo na pravičan postupak time što mu kao stečajnom vjerovniku obavijest o ročištu za završnu diobu u stečajnom postupku nije dostavio osobno nego, u skladu s nacionalnim propisom, objavom na sudskoj oglasnoj ploči i u službenom glasilu.

Europski sud najprije je istaknuo da je dostava preko sudske oglasne ploče i u službenom glasilu u načelu u interesu učinkovitosti stečajnog postupka u kojem obično sudjeluje velik broj vjerovnika.⁷³ Međutim, u konkretnom slučaju Sud je ustanovio da je podnositelju zahtjeva takvom dostavom ipak uskraćeno pravo na pravičan postupak jer se izostanak znanja o ročištu za završnu diobu ne može pripisati njegovoj nemarnosti.

Sud je, naime, uzeo u obzir da je u stečajnom postupku preostalo još samo devetnaest vjerovnika, imena kojih su sudu bila sigurno poznata, činjenicu da podnositelja zahtjeva nije zastupao odvjetnik te da se on pouzdao u riječi stečajnog upravitelja da će ga on obavijestiti o tijeku postupka. Dodao je da bi bilo nerealno očekivati da podnositelj zahtjeva redovito provjerava oglasnu ploču suda koji je izvan njegova prebivališta ili redovito čita službeno glasilo. Zažalio je i što sud nije iskoristio zakonsku mogućnost da obavijest o ročištu objavi u medijima. Sud se, nadalje, nije složio s argumentima da se podnositelj zahtjeva o završnoj diobi mogao informirati preko mrežnih stranica namijenjenih stručnjacima jer je podnositelj zahtjeva starija osoba koja se ne koristi računalom ni internetom.

5. ZAKLJUČAK

Svrha je pravila o dostavi osigurati pouzdan sustav obavještanja adresata o sadržaju pismena koja im se upućuju. Svaka stranka mora biti obaviještena o svemu što je ključno da bi mogla primjereno i učinkovito sudjelovati u postupku te s protivnom strankom biti u procesnoj ravnoteži. Objava pismena na sudskoj oglasnoj ploči, čak i kad je riječ o posebnoj mrežnoj stranici, toj svrsi ne odgovara. Taj bi način dostave trebao stoga biti rezerviran za iznimne slučajeve kad su sudovi prethodno bezuspješno

⁷² *Zavodnik protiv Slovenije*, br. 53723/13, 21. svibnja 2015.

⁷³ *Cf.* odluku Europskog suda za ljudska prava *De Geouffre de la Pradelle protiv Francuske*, 16. prosinca 1992., t. 32, Series A br. 253 B.

poduzeli sve što se od njih u konkretnom slučaju razumno moglo očekivati da pismeno doista dostave adresatu ili kada je riječ o postupcima koji se odnose na građanska prava velika broja ljudi.

I kad postupa u skladu s pravilima o dostavi, nacionalni je sud, u svjetlu standarda pravičnog postupka, dužan voditi računa o tome je li stranka u postupku valjano obaviještena. Morao bi moći i dokazati koje je konkretne korake u tom smislu poduzeo. Samo formalna obavijest za koju nije izgledno da će pravodobno doći do stranke nije dovoljna.

U ocjeni je li poduzeo sve što se od njega moglo razumno očekivati sud svakako mora uzeti u obzir i ponašanje adresata koji je, primjerice, promijenio adresu, a o tome nije obavijestio ni sud ni drugo tijelo javne vlasti ili je na dulje vrijeme napustio svoje prebivalište ne povjerivši nikomu brigu za podizanje pošte. Povećani se stupanj dužne pažnje u primanju pismena očekuje od pravnih osoba, osobito trgovačkih društava.

U hrvatskom je kontekstu osobito važno istaknuti da bit dostave nije u višekratnu ponavljanju zakonom propisanih radnji nego u stvarnu nastojanju da se adresat na primjeren način obavijesti o pokretanju postupka i o njegovu tijeku. Tek kad se sva takva razumna nastojanja pokažu uzaludnima, dostava preko sudske oglasne ploče – kao kompromis između interesa učinkovitosti pravosuđa i zaštite prava stranaka na pravičan postupak – može biti prihvatljivo rješenje.

Učestalost dostava preko sudske oglasne ploče zbog neuspjelih pokušaja dostave u praksi hrvatskih sudova indikator je dubljih problema u organizaciji pravosuđa, koji su tek dijelom uzrokovani anakronim pravilima o dostavi neprilagođenima suvremenoj dinamici života. Neka i ova promišljanja posluže kao poticaj dubljem i sustavnijem istraživanju tih problema koji to zbog svoje važnosti svakako zaslužuju.

SUMMARY

SERVICE BY NOTICE ON THE COURT'S NOTICE BOARD

In circumstances provided by the law service in court proceedings may also be performed by posting on the court's notice board. Legal provision for this type of service has been increasingly more common in Croatian rules of civil procedure. However, for the purpose of protecting the right to a fair trial, service by notice on the court's notice board should be used as the last resort only in exceptional cases, only after the national authorities have done everything that can be reasonably expected in a particular case to make sure the addressee is served, or when the service concerns proceedings which affect the civil rights of a large number of persons.

Keywords: *service, court's notice board, civil procedure, fair trial, ECtHR*

BIBLIOGRAFIJA

- Borčić, J., Dostava u postupku ovrhe na temelju vjerodostojne isprave, *Javni bilježnik*, vol. 14, br. 32, 2010., str. 42–47
- Dika, M., *Građansko parnično pravo. Parnične radnje. V. knjiga*, Narodne novine, Zagreb, 2008.
- Dika, M., O noveli Ovršnog zakona od 15. srpnja 2014., *Pravo u gospodarstvu*, vol. 54, br. 5, 2015., str. 1129–1202
- Dika, M., Zakonske predmnjeve – prilog učenju o virtualnosti pravne stvarnosti, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 35, br. 1, str. 52
- Galić, A., *Ustavno civilno procesno pravo. Ustavna procesna jamstva. Ustavna pritožba – meje preizkusa in postopek*, GV Založba, 2004.
- Kušević, P., Dostavljanje u parničnom postupku. Usporedni prikaz rješenja u hrvatskom, slovenskom i austrijskom pravu, *Hrvatska pravna revija*, vol. 1, br. 10, 2001., str. 122–128
- Mihelčić, G., Dostava u ovršnom postupku nakon novele Ovršnog zakona i Zakona o parničnom postupku s posebnim osvrtom na javnobilježničku dostavu, *Informator*, vol. 56, br. 5711, 2008., str. 8–10
- Mihelčić, G., Dostava u ovršnom postupku nakon novele Ovršnog zakona i Zakona o parničnom postupku (2. dio), *Informator*, vol. 56, br. 5712, 2008., str. 7–8
- Mihelčić, G., Osnovne odredbe o dostavi u ovršnom postupku u svjetlu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, vol. 4, br. 1, 2004., str. 74–81
- Milaković, G., Dostava i elektronička dostava u zemljišnoknjižnim postupcima, *Hrvatska pravna revija*, vol. 13, br. 11, 2013., str. 32–41
- Nekić Plevko, N., Sudska i izvansudska dostava u ovršnom postupku, u: Galić, A. et al., *Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse*, Inženjerski biro, Zagreb, 2008., str. 38–59
- Pavlović, M., Opća pravila o dostavljanju pismena u postupku pred sudom, *Pravo i porezi*, br. 3, 1999.
- Sessa, Đ., Dostava, u: Kuzmić, M.; Hercigonja, J. (ur.), *Novine u parničnom postupku*, Inženjerski biro, Zagreb, 2003., str. 123–142
- Settem, O. J., *Applications of the 'Fair Hearing' Norm in ECHR Article 6(1) to Civil Proceedings. With Special Emphasis on the Balance Between Procedural Safeguards and Efficiency*, Springer International, 2016.
- Šago, D., Vrijeme i mjesto dostave u parničnom postupku, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 47, br. 4, 2010., str. 927–951
- Šentija, K., *Dostava preko pošte u parničnom postupku*, diplomski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2017.
- Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004.
- Zrilić, Z., Dostava po noveli Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine, *Informator*, vol. 56, br. 5694, 2008., str. 10–12

ISBN 978-953-8116-24-7